

Wie schrijft blijft

Marcel van der Heijden

Dat dit gezegde, hoop van pennenbijters, niet altijd helemáál opgaat, bleek in november. Een artikel in het Brabants Dagblad (11-11-1998) onder de titel 'De Poëzie ligt op Straat' vestigde de aandacht op het vierregelig gedicht op de sokkel van het beeld op de Parade, dat Sint Jan de Evangelist voorstelt met op zijn schouder een arend. De beeldhouwer werd genoemd: Mari Andriessen, maar verder stond er laconiek: de naam van de dichter is onbekend.

Een ingezonden brief van een week later onthulde hem, met enige omhaal van woorden. Maar deze omhaal was niet nodig geweest: een simpele verwijzing naar het aardige boek van Henny Molhuysen 'Oe Gotte Kèk Daor' uit 1994 had kunnen volstaan. Molhuysen vermeldt bij de beschrijving van zowel het Verzetsmonument van Peter Roovers op de Hekellaan als van het Sint-Jansbeeld de naam van de maker van de gedichtjes op de beide sokkels: professor Michels. Het gemeentelijk Informatiecentrum in het Stadskantoor kon mij niettemin bij navraag die naam níet noemen. Wel de namen van de beeldhouwers. Waarom plegen de sokkels van beelden trouwens niet de naam of namen van de betrokken kunstenaars te noemen? Dat zou veel geschrijf besparen.

Wie was deze professor Michels? Hij werd geboren in 1887 in Schijndel als zoon van een hoofd der school en groeide daar op. Hij studeerde Nederlands aan de universiteit van Utrecht en doceerde jarenlang aan het Odolphus-lyceum en aan de rk Leergangen in Tilburg. Van 1946 tot 1958 was hij hoogleraar in de Nederlandse en Indogermaanse taalkunde aan de universiteit van Nijmegen. Daarna bleef hij nog vele jaren als wetenschapper in zijn vak actief. Hij overleed in 1984.

Michels bezat een indrukwekkende kennis op zijn vakgebied en ver daarbuiten en publiceerde talloze artikelen en bijdragen - nooit een boek - maar was toch een bescheiden man. Het enige waarop hij zich wel eens beroemde was dat hij de enige Nederlandse taalgeleerde was die het Schijndels dialect beheerste. Maar hij was ook dichter, niet iemand die van tijd tot tijd een bundel publiceerde, maar meer een gelegenheidsdichter. Zijn puntige poëzie geeft zich niet voetstoots over. De lezer moet er zijn verstand bij gebruiken en soms zijn tanden erin zetten. Hij leverde herhaaldelijk teksten voor openbare gebouwen en monumenten, onder meer voor gebrandschilderde ramen van het Tilburgse paleis-raadhuis. Op het monument voor de voormalige Beerse overlaat (1942) staat:

Foto: Stadsarchief, HTA, stamboeknr. 36.069

DE VOGEL VAN SINT JAN, TER VLUCHT GEREED
VERBEELDT DE VERTEN DIE DE ZIENER SCHOUWT
IN HEM DE STAD
DIE NAAR HAAR TOEKOMST BOUWT
WETEND HAAR TAAK
WERKEND AAN WAT ZIJ WEET

*Geen beter bate dan de kost
Die ons van overlast verlost,
En van de Beerse Overlaat
Niet dan 't gedenken overlaat.*

Het benieuwt mij nu al welk kwatrijn hieronder zal komen te staan als binnen weinige jaren deze overlaat weer in gebruik zal worden gesteld! De regels op de sokkel van Sint Jan de Evangelist zijn minder eenvoudig:

*De vogel van Sint Jan, ter vlucht gereed,
Verbeeldt de verten die de ziener schouwt;
In hem de stad, die naar haar toekomst bouwt,
Wetend haar taak, werkend aan wat zij weet.*

Welke lezer zal zich zo gauw realiseren dat de 'vogel' een adelaar¹ is, een traditioneel attribuut van Johannes als evangelist, en dat 'de ziener' slaat op Sint Jan, meestal ook beschouwd als auteur van het visionaire boek Apocalyps?

En hoe het cryptische 'In hem' te verklaren? Een zekere verklaring kan ik niet leveren. Ik lees het als: in hem (de ziener Sint Jan) wordt de stad verbeeld (Sint Jan is de patroon van de stad), die ... enz. Jammer dat op het moment dat dit gedicht waarschijnlijk tot stand kwam (kort voor 1964), de stad nu juist niét zo zeker wist wat haar taak was.

Een deel van zijn geesteskinderen uit tientallen jaren heeft Michels verzameld in het fraai uitgegeven bundeltje *Vertere seria ludo* (Brandonpers, 1973). Meer over hem in *Brabantia* jg. 33 nr. 7 (november 1984) en het *Biografisch Woordenboek van Nederland* deel 3, 1989.

Noot

¹ De adelaar herinnert in de vlucht aan de genade van de op de kerk neerdalende Geest. De adelaar is ook een van de 'wezens' die de profeet Ezechiël in een van zijn visioenen schouwde (Ezechiël 1:5-11).